

SÍDELNÍ GEOGRAFIE

2. hodina – 2.3. 2023

DAVID GORNÝ

Kontakt: gorny.david@mail.muni.cz / kancelář 03015 (budova
menzy)

SÍDELNÍ GEOGRAFIE

POPISNĚ-ENVIRONMENTÁLNÍ PŘÍSTUP

- Idiografický / regionální pohled.
- Popis a rozpoznávání struktury sídel (měst), městských oblast, vztahů mezi nimi.
- Studie zabývající se fyzickými a lokalizačními charakteristikami území, prostorovým rozmístěním sídel (měst) a jejich vnitřní strukturací.

KAUZÁLNĚ-GENETICKÝ PŘÍSTUP

- Různé přístupy zaměřené na vývoj sídel (měst) – např. Chicagská škola humánní ekologie.

KVANTITATIVNÍ POZITIVISTICKÝ PŘÍSTUP

- Nomotetický pohled.
- Využívání statistických metod, kvantitativní analýzy a modelování.

MODELY V SÍDELNÍ GEOGRAFII

- Sídelní systém = komplexní realita.
- Abychom s komplexní realitou mohli pracovat, **vytváříme si modely komplexní reality.**
- Sídelní systém jako celek nejsme schopni analyzovat v celé jeho pestrosti -> **zjednodušování.**

1) STATICKÉ MODELY

- Nepracují s vývojem v čase, uspořádání systému chápou jako dané v určitém čase a prostoru.

2) DYNAMICKÉ MODELY

- Zanáší do analýzy změnu.
- Sídelní systémy jsou stabilní v čase – ALE nějaký vývoj probíhá + existence určité dynamiky uvnitř systému (dojížděka do zaměstnání; výměna osob, zboží, informací).
- Analýza těchto toků a posuzování vlivu na sídelní systém jako celek.

POTENCIÁLOVÉ MODELY

- Podobně jako **existuje přitažlivá síla mezi molekulami hmoty, existuje tato síla i mezi centry osídlení** (CAREY, 1858).
- STEWARD: **Intenzita vzájemného vztahu** dvou bodů osídlení je **přímo úměrná součinu jejich velikostí** vyjádřených počtem obyvatel a **nepřímo úměrná vzdálenosti** mezi nimi.
- Obecná definice potenciálového modelu, ale široké možnosti využití
= implementace různých variant.
- Různé formy jeho interpretace **v závislosti od charakteru sledovaného problému.**

SÍDELNÍ POTENCIÁL

- Řadí se mezi **modely prostorových interakcí**.
- Je teoreticky **mírou intenzity očekávaných kontaktů obyvatel daného bodu s obyvateli mnoha dalších bodů**, jejichž vzdálenost od daného bodu je známa.
- **Hustota zalidnění a počet obyvatel** vyjadřují stav v dané lokalitě.
- **Potenciál hodnotí koncentraci obyvatelstva zároveň v relaci k dalším místům**
(= relační prostor).

SÍDELNÍ STRUKTURA JAKO RELAČNÍ PROSTOR

- **Gottfried Wilhelm Leibniz.**
- Vzniká na základě **vztahů a procesů mezi objekty (entitami).**
- Bez entit nemá smysl uvažovat o prostoru, prostor bez nich defacto neexistuje.
- Sídelní struktura utváří relační síť -> **pozicí v této síti je určen sídelní potenciál.**

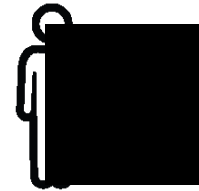
FRICITION OF SPACE / DISTANCE

- Ovlivňuje **pravděpodobnost vzniku vazeb** mezi určitými místy (sídly).
 - **Ovlivňuje tak sídelní potenciál.**
-

SÍDELNÍ POTENCIÁL PRACUJE S MASOU (M)

- Sídelní potenciál **uvažuje** „masy“ dvou sídel mezi nimiž existuje vazba.

- MASA JAKO **POPULAČNÍ VELIKOST**

- MASA JAKO **PRACOVNÍ VELIKOST**

- MASA JAKO **KOMPLEXNÍ FUNKČNÍ VELIKOST**

$$\text{KFV} = (\text{O} + \text{P} + \text{N}) / 3$$

SÍDELNÍ POTENCIÁL PRACUJE SE VZDÁLENOSTÍ (d)

- Vzdálenost může být:

kilometrická (vzdušnou čarou x na základě reálné dopravní sítě)

časová (automobilem, MHD, na kole, ...)

finanční

CVIČENÍ 2 – SÍDELNÍ POTENCIÁL

Pro sídelní systém plošně většího okresu (jako sídelní systém uvažujte 8 největších obcí okresu) **vypočítejte hodnotu tzv. sídelního potenciálu pro každou z 8 obcí.**

Potenciál sídla (P) je výsledkem (součtem) mas všech ostatních sídel (M) separovaných od sídla určitou vzdáleností ztěžující potenciální interakci (d).

Masa (M) v tomto případě = **počet obyvatel uvažované obce.**

Vzdálenost (d) = **časová vzdálenost od sídla A k sídlu B za použití automobilu.**

$$P = M_1/d_1 + M_2/d_2 + M_3/d_3 + M_4/d_4 + M_5/d_5 + M_6/d_6 + M_7/d_7 + M_0/d_0$$

Do výsledného potenciálu P se započítává i masa samotného sídla, tj. jeho počet obyvatel. Jako vzdálenost můžeme uvažovat čtvrtinu vzdálenosti k nejbližšímu dalšímu sídlu ve zkoumaném systému.

Při výpočtu jde v podstatě o zjištění dostupnosti sídla k mase ostatních sídel.

CVIČENÍ 2 – SÍDELNÍ POTENCIÁL

= výsledkem výpočtů je **8 hodnot sídelního potenciálu** pro KAŽDÉ SÍDLO (8 populačně největších).

V ELABORÁTU:

- Tabulka populačně 8 největších obcí daného okresu.
- Tabulka znázorňující vzdálenosti mezi jednotlivými obcemi.
- Tabulka s hodnotami sídelního potenciálu pro 8 největších obcí daného okresu.
- Mapa obsahující graficky odlišená sídla podle velikosti sídelního potenciálu.

Zadání – metodika – vypracování – závěr.

Vypracování + závěr – komentář minimálně o rozsahu 1 A4 textu.

Tab. 1 – Nejpočetnější obce okresu k 1. 1. 2020

Pořadí	Město	Počet obyvatel
1.		33 765
2.		5 715
3.		3 339
4.		2 990
5.		2 445
6.		1 820
7.		1 595
8.		1 559

Zdroj: ČSÚ, 2020

Tab. 3 – Sídelní potenciál nejpočetnějších obcí

Pořadí	Město	Sídelní potenciál
1.		37 226,38
2.		12 612,07
3.		11 366,69
4.		5 618,51
5.		4 898,13
6.		4 492,31
7.		3 256,91
8.		2 466,40

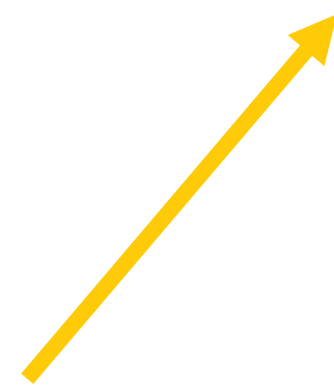
(zaokrouhлено na dvě desetinná místa)

Zdroj: vlastní výpočty

Tab. 2 – Vzdálenost [km] mezi nejpočetnějšími městy okresu :

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	x	34,2	30,9	29,3	3,8	9,6	4	20,7
2.	34,2	x	32,4	14,4	37,1	34,2	36	13,6
3.	30,9	32,4	x	18	28,1	25,2	31,9	19,5
4.	29,2	14,4	18	x	26,7	23,8	30,4	4,6
5.	3,8	37,1	28,1	26,7	x	6,7	3,8	23,4
6.	9,6	34,2	25,2	23,8	6,7	x	10,6	20,6
7.	4	36	31,9	30,4	3,8	10,6	x	22,4
8.	20,7	13,6	19,5	4,6	23,4	20,6	22,4	x

Zdroj: Mapy.cz, 2021

CVIČENÍ 2 – SÍDELNÍ POTENCIÁL

DEADLINE: čtvrtek 9.3. 2023 5:59

DĚKUJI ZA POZORNOST

